

e ti na vrste: znati gdje se pojedini pojmovi mogu slagati a gdje ne.

Teetet: Svakako.

Stranac: No dijalektičku sposobnost nećeš pridavati drugome, kako ja mislim, osim onome koji na čist i ispravan način filozofira.

Teetet: Kako bi je netko mogao drugome pridati?

254 a Stranac: Filozofa ćemo dakle naći na takvom nekakvom mjestu i sada i poslije ako ga budemo tražili. No teško je i toga vidjeti jasno, ali je kod toga poteškoća drukčije naravi nego kod sofiste.

Teetet: Kako?

Stranac: Ovaj se zavlači u tamu nebića i boravi u njoj, pa ga je zbog tmine mjesta teško opaziti. Nije li tako?

Teetet: Čini se.

b Stranac: A filozof, koji je uvijek svojim umovanjem privržen ideji bića, opet se zbog sjaja mjesta ne može nipošto lako opaziti, jer duševne oči mnoštva ne mogu istrajati gledajući u božansko.

Teetet: I to je dakako tako ne manje od onoga.

Stranac: O filozofu ćemo dakle skoro jasnije razmatrati ako budemo još željeli, a što se tiče sofiste, jasno je da se ne smije ispustiti prije nego ga dovoljno promotrimo.

Teetet: Dobro si rekao.

RODOVSKI POJMOVI, BIT IZVODA I ODNOSA

40. Stranac: Pošto se dakle slažemo da se jedni pojmovi hoće međusobno slagati a drugi neće, jedni u manjoj a drugi u većoj mjeri, a neke ništa ne prijeći da se u svemu kroz sve sa svima slažu, počimo zatim u svome rasuđivanju ovim putem da ne uzimamo u obzir sve pojmove da nas ne bi smelo mnoštvo, nego da izaberemo neke od onih za koje se kaže da su najvažniji. Tada ogleđajmo najprije kakav je svaki pojedini od njih, zatim kakvu imaju sposobnost međusobnog povezivanja. Ako

i ne budemo mogli posve jasno shvatiti biće i nebiće, da barem ne oskudijevamo u dokazima o njima. Zatim koliko dopušta način sadašnjeg razmatranja, ako nam se pruži prilika, da bez štete umaknemo s tvrdnjom da je nebiće uistinu nebiće.

Teetet: Treba dakle to činiti.

Stranac: Najvažniji rodovski pojmovi koje smo prošli jesu: samo biće, i mirovanje, i kretanje.

Teetet: Kudikamo najvažniji.

Stranac: Za dva posljednja kažemo da se ne mogu međusobno miješati.

Teetet: Svakako.

Stranac: No biće se s oba može miješati. Oba naime doista jesu.

Teetet: Kako da ne?

Stranac: To su dakle tri.

Teetet: Zašto ne?

Stranac: Svaki je dakle od njih različan od druga dva ali istovjetan sâm sebi.

Teetet: Tako je.

Stranac: Što smo opet sada tako rekli s izrazom istovjetno i različno? Da li su to neke dvije vrste drukčije od one tri ali nužno uvijek s njima pomiješane, pa ih treba promatrati kao pet vrsta a ne kao tri, ili pak, a da mi sami i ne opažamo, nazivamo tim istovjetnim i različnim neku od onih vrsta?

Teetet: Možda.

Stranac: Ali ipak kretanje i mirovanje nije niti različno niti istovjetno.

Teetet: Zašto?

Stranac: Što god zajednički kao oznaku pripišemo kretanju i mirovanju, to ne može biti nijedno od njih.

Teetet: A zašto?

Stranac: Jer će tada kretanje mirovati, a mirovanje će se pokrenuti. Ako naime jedno bilo koje od njih prevlada nad oba, prisilit će opet drugo da se mijenja u suprotnost od svoje prirode jer ima udjela u suprotnome.

d

e

255 a

b